

ایران در رده دهم برده‌داری مدرن

کارگران ساختمانی، آسیب‌پذیرترین قشر کارگری هستند

وضعیت کنونی کارگران ساختمانی و کولبران مطمئناً به این گونه نمی‌تواند تداوم پیدا کند. تداوم بحران جهانی سرمایه‌داری همراه با ناکارآمدی، فساد، رانت‌خواری و ناتوانی مدیریت در جمهوری اسلامی ایران، فشار مضاعفی را بر کارگران ایران وارد کرده است.

پانته‌آ بهرامی

براساس قانون کار، بیمه کارگران ساختمانی اجباری است اما این قانون عملاً اجرا نمی‌شود.

سازمان جهانی کار (ILO) تعریفی از وضعیت برده‌داری مدرن ترسیم کرده است که در سایت رسمی سازمان ملل متحد نیز منتشر شده است.

در این تعریف، برده‌داری مدرن به شرایطی اطلاق می‌شود که فرد مجبور باشد در ازای دستمزد ناچیز یا حتی رایگان، در شرایط نامطلوب بیمه و ایمنی کار کند، کاری که در جهت منافع صاحب سرمایه است و راه فراری برای رها شدن از این شرایط ندارد. این سازمان از آمار ۴۰ میلیون و ۳۰۰ هزار نفر سخن می‌گوید که در سراسر جهان در شرایط «بردگی مدرن» به سر می‌برند.

بر اساس پژوهش Walk Free Foundation که در استرالیا انجام گرفته است، ایران جزو پنج کشوری است که در مبارزه با برده‌داری مدرن کمترین اقدامات را انجام می‌دهد و نسبت به جمعیت خود در سال ۲۰۱۹، دهمین کشور دارای برده‌داری مدرن رده‌بندی شده است. در این میان، کارگران ساختمانی از جمله کارگرانی هستند که بیشترین آسیب‌پذیری را در شرایط دشوار کنونی ایران همراه با بحران اقتصادی، بیکاری، کرونا، نبود بیمه و کمک‌های مالی تحمل می‌کنند. بالاترین آمار حوادث کار در پیوند با کارگران ساختمانی اتفاق می‌افتد. نزدیک به ۴۰ درصد حوادث کار در بخش ساختمان روی می‌دهد. در شرایط عادی، زمستان، فصل ریزش کار برای آنها است.

افزون بر آن، امسال به علت بحران اقتصادی، همه‌گیری کرونا و نبود پول در دست شهروندان برای تعمیرات و ساختوساز و مرمت‌های ساختمانی، کارگران ساختمانی در شرایط وخیم اقتصادی و بحران گسترده بیکاری قرار دارند. تنها در استان تهران بیش از ۱۵۰ هزار کارگر ساختمانی بیکار شده‌اند و یک میلیون و ۲۰۰ هزار کارگر ساختمانی در سطح کشور با بیکاری گسترده، دست‌وپنجه نرم کردن با فقر کمرشکن و نبود چتر پشتیبانی و حمایتی دست به گریبان هستند.

بیمه بیکاری کارگران ساختمانی بر مبنای قانون کار

براساس قانون کار، بیمه کارگران ساختمانی مثل کارگران بخش‌های دیگر اجباری است اما این قانون عملاً اجرا نمی‌شود. بیمه شدن کارگران ساختمانی شرایط ویژه‌ای می‌طلبد؛ آنها باید پروانه مهارت و قرارداد کار داشته باشند و حق بیمه بپردازند و نظام سهمیه‌ای سازمان تامین اجتماعی باید ظرفیت خالی برای بیمه کردن آنها داشته باشد. اعتراض‌های مکرر کارگران، تصویب قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران در سال ۱۳۹۱ در مجلس را در پی داشت اما سازمان

تامین اجتماعی زیر بار این مصوبه نرفت. به دلیل کمبود بودجه دولت و سازمان تامین اجتماعی، هر سال تعدادی سهمیه برای کارگران هر استان اختصاص داده می‌شود و سایر کارگران ساختمانی از شمول بیمه خارج می‌شوند.

بر مبنای قانون کار، هفت درصد هزینه بیمه باید توسط خود کارگران پرداخت شود. کارگران ساختمانی که کارگران فصلی محسوب می‌شوند، دچار بیکاری‌های متناوب هستند و از عهده پرداخت این هزینه بر نمی‌آیند و ناچار به کارهایی مانند دستفروشی و کولبری دست می‌زنند. یک کارگر ساختمانی در بانه می‌گوید: «اگر چند ماه بین پرداخت بیمه ما فاصله بیفتد، بازنشستگی ما نیز دچار مشکل می‌شود.»

کارگران ساختمانی از مقرری بیکاری یا غرامت ایام بیکاری نیز بی‌بهره‌اند. در دوران کرونا، سازمان تامین اجتماعی مهلت تمدید قرارداد کارگرهای ساختمانی را از شش‌ماه به سه‌ماه کاهش داد. محمد باقری، مسئول انجمن‌های صنفی ساختمان، از مراکزی که از مالیات معاف هستند مثل بنیاد مستضعفان و ستاد اجرایی فرمان امام کمک نقدی یا کالایی درخواست کرد که هر دو مرکز از اعطای کمک سر باز زدند.

خودسوزی به عنوان اعتراض

۲۷ آذرماه سال گذشته، یک کارگر ساختمانی ۴۵ ساله که هویتش مشخص نشد در مقابل انجمن کارگران ساختمانی کرمانشاه دست به خودسوزی زد و ساعتی پس از آن، در بیمارستان از دنیا رفت. ویدیویی از این حرکت در شبکه‌های اجتماعی منتشر شد.

براساس گزارش رویداد ۲۴، همسر و مادر این کارگر، بیماران سرطانی هستند که هزینه سنگین درمان آنها که بالغ بر ۱۲ میلیون تومان بوده است که از سوی بیمه جبران می‌شد. قطع ناگهانی این بیمه و پیگیری‌های این کارگر نتیجه نداد و وزارت کار از تمدید بیمه او خودداری کرد. به این ترتیب، این فرد که تحت فشار شدید اقتصادی و روانی بود، اقدام به خودسوزی کرد. بی‌توجهی مسئولان به این فشارهای اقتصادی، مالی و روانی، اعتراضات فردی را در پی دارد که در مواردی به صدمه زدن به خود از سوی کارگران منجر می‌شود.

کارگران زن ساختمانی

زنان کارگر شهر نورآباد دلفان در استان لرستان، صبح زود برای پیدا کردن کار به میدان امام خمینی این شهر آمده و در محل تجمع کارگران فصلی و ساختمانی نشسته‌اند. انتشار عکسی از این زنان، بسیار خبرساز شد. در این شهرستان به زبان لکی از زبان‌های ایرانی شاخه شمال غربی کشور است صحبت می‌شود. بر پایه آمار رسمی تنها در این شهر، ۱۱ هزار تحصیلکرده بیکار وجود دارد. پدیده کار روزمزد زنان در این شهر آن هم از نوع ساختمانی به دلیل فقر و گرسنگی است. اکثر این زنان یا سرپرست خانوار هستند یا شوهران معتاد دارند و فشارهای زیادی را به خاطر پرداخت هزینه زندگی و شهریه دانشگاه آزاد فرزندانشان تحمل می‌کنند.

شرایط دشوار کارگران ساختمانی کردستان

تاثیر همه‌گیری کرونا بر وضعیت بحرانی اقتصاد در استان کردستان کمرشکن است. ۶۰ درصد کارگران و استادکاران بخش ساختمان در استان کردستان بیکار شده‌اند و کولبری کاملاً تعطیل شده است. در منطقه اورامانات، ۵ هزار خانوار زندگی می‌کنند که بسیاری از آنها کارگران متخصص یا ساختمانی هستند که قبل از بسته شدن مرز عراق، با کولبری خرج زندگی خود را تامین می‌کردند.

تعطیلی کامل کولبری احتمالاً به شیوع کرونا برمی‌گردد که باعث بسته شدن مرزها شده است. با اینکه قبل از شیوع کرونا در استان‌های مرزی از جمله کردستان، بیکاری وجود داشت اما امروز شهروندان این استان از بیکاری وحشتناکی که دامنگیر کارگران شده است سخن می‌گویند.

بیمه بیکاری به کارگران ساختمانی که عموماً قراردادی هستند تعلق نمی‌گیرد و این کارگران، صندوق بیمه بیکاری نیز ندارند. انجمن‌های صنفی کارگران ساختمانی تقاضا کرده است که دولت از اعتبار در نظر گرفته شده برای بیمه بیکاری کرونا، یک هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان به کارگرانی که صندوق بیمه بیکاری ندارند، اختصاص دهد. تاکنون انجمن‌های صنفی با کمک افراد نیکوکار، بسته‌های حمایتی غذایی یا بهداشتی به کارگران رسانده‌اند.

وضعیت کنونی کارگران ساختمانی و کولبران مطمئناً به این گونه

نمی‌تواند تداوم پیدا کند. تداوم بحران جهانی سرمایه‌داری همراه با ناکارآمدی، فساد، رانت‌خواری و ناتوانی مدیریت در جمهوری اسلامی ایران، فشار مضاعفی را بر کارگران ایران وارد کرده است.

شنبه ۱۵ آذر ۱۳۹۹ برابر با ۵ دسامبر ۲۰۲۰